

ҲИСОБОТИ
Комиссияи олии аттестатсионии назди
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2019

Муассисаи давлатии «Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон» (минбаъд – Комиссия) аз нахустин рӯзҳои фаъолияти худ бо истифода аз таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ фаъолияти худро тибқи Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 18 марти соли 2015, № 1197 «Дар бораи фаъолияти илмӣ ва сиёсати давлатӣ оид ба илму техника», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 майи соли 2009, № 531 «Дар бораи таҳсилоти олии касбӣ ва таҳсилоти касбии баъд аз муассисаи олии таълимӣ», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 июли соли 2013, № 1004 «Дар бораи маориф», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 12 январи соли 2010, № 593 «Дар бораи экспертизаи илмӣ ва илмӣ-техникӣ», фармонҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Низомномаи Муассисаи давлатии «Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон», Низомномаи намунавӣ оид ба шӯрои диссертатсионӣ, Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор) аз 26 ноябри соли 2016, №505, дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, дастуру супоришҳои Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Нақшаи фаъолияти Комиссия, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, ба роҳ монда, дар соли 2019 дар самти аттестатсияи кормандони илмӣ ва илмӣ-техникӣ таҳассуси олии қорҳои зеринро иҷро намудааст.

Таъсиси шӯроҳои диссертатсионӣ. Аз ибтидои фаъолияти Комиссия то 31 декабри соли 2019 барои таъсис додани шӯроҳои диссертатсионӣ (минбаъд – ШД) аз муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбӣ ҷумҳурӣ ба Комиссия 152 дархост ворид гардидааст, ки аз онҳо 56 дархост қонунӣ ва 92 дархост бо сабаби ба талабот ҷавобгӯ набудан рад карда шуда, 6 дархости дигар дар раванди омӯзиши шӯбаҳои аттестатсионӣ қарор доранд. Ҳоло аз 56 шӯрои диссертатсионии таъсисдодашуда 54 шӯро фаъолият дошта, аз рӯйи 170 ихтисос диссертатсияҳои номзадӣ ва докториро ба ҳимоя қабул карда истодаанд. Бо сабаби роҳ додан ба камбудҳои ҷиддӣ ва дағалона вайрон кардани талаботи баъзе бандҳои Низомномаи намунавӣ оид ба шӯрои диссертатсионӣ фаъолияти 2 шӯрои назди ДМТ (шӯрои 6D.KOA-006 аз рӯйи ихтисоси 6D060400 – Физика ва шӯрои 6D.KOA-008 аз рӯйи ихтисосҳои 6D070600 – Геология ва ҷустуҷӯи ККФ, 6D075500 – Гидрогеология ва геологияи муҳандисӣ, 6D091100 – Геоэкология ва идоракунии истифодабарии табиат) ба пуррагӣ қатъ ва фаъолияти 4 шӯро (ШД 6D.KOA-007 назди Институти кимиёи ба номи В.И. Никитини АИ ҶТ аз рӯйи ихтисосҳои 6D071000 – Маводшиносӣ ва технологияи маводи нав, 6D072000 – Технологияи химиявии моддаҳои ғайриорганикӣ, ШД 6D.KOA-012 назди ДМТ аз рӯйи ихтисоси 6D060100 – Математика, ШД 6D.KOA-013 назди ДМТ аз рӯйи ихтисосҳои 6D060200 – Информатика ва 6D070500 – Амсиласозии математикӣ ва компютерӣ ва инчунин ШД 6D.KOA-018 назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови АИ ҶТ аз рӯйи ихтисосҳои 6D050200 – Сиёсатшиносӣ ва 6D050100 – Сотсиология) боз дошта шудааст.

Аз 19 дархост оид ба тамдиди фаъолияти шӯроҳои диссертатсионии муҳлаташон ба поёнрасида, бо дастгирии шӯроҳои экспертии соҳавӣ ва қарори Раёсати Комиссия барои 5

соли минбаъда ба 15 ШД аз нав иҷозати фаъолият кардан дода шуда, 4 дархост дар омӯзиши Комиссия қарор дорад (ҷадвали 1).

Ҷадвали 1. – Таъсиси шӯроҳои диссертатсионӣ аз ибтидо то 31.12.2019

Шӯроҳои диссертатсионӣ	Комиссия		Шуъбаҳои аттестатсионӣ (таъсис)		
	Таъсис	Тамлид	Табий-риёзӣ ва техникӣ	Ҷамъиятӣ-гуманитарӣ	Тиббӣ, байторӣ, фарматсевтӣ ва аграрӣ
Дархост ворид шуд	152	19	27	91	33
Амал мекунад	54	15	14	29	11
Рад карда шуд	92	0	13	56	21
Дар баррасӣ	6	4	0	6	1

Инчунин, муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ барои Ҷимояи он диссертатсияҳое, ки аз рӯи ихтисосҳои онҳо дар ҷумҳурӣ шӯроҳои диссертатсионӣ таъсис дода нашудаанд, барои дар заминаи ин ё он шӯроҳои диссертатсионии амалкунанда ташкил намудани Ҷимояҳои якдафъаина 41 дархост пешниҳод намуданд. Шуъбаҳои аттестатсионии Комиссия дархостҳои муассисаҳоро оид ба ташкили Ҷимояҳои якдафъаина дақиқан омӯхта, таҳлил намуда, 38 дархостро қонунгардониданд, ки онҳо ба ихтисосҳои Сохтмон, Гидрология, Физика, Биофизика, Тиб, Биология, Таҳлили системавӣ ва ғайра тааллуқ доранд.

Асоси таъсиси шӯроҳои диссертатсиониро аввалан ниёзмандии ҷумҳурӣ ба кадрҳои баландихтисос ва мавҷуд будани захираи кофӣ илмӣ, яъне шумораи зарурии докторҳои илм аз рӯи ихтисосҳои дархостшуда ташкил мекунад. ШД дар ҳамаи мавридҳо таъсис дода мешавад, ки он ба талаботу меъёрҳои Низомномаи намунавӣ оид ба шӯроҳои диссертатсионӣ ва дигар асноди меъерии ҳуқуқӣ ҷавобгӯ бошад.

Ҳангоми ворид шудани дархост доир ба таъсис додани ШД дар назди ин ё он муассиса, ки захираи кофӣ кадрӣ дар ихтиёр дошта, дорои пойгоҳи пурқуввати моддӣ-техникӣ мебошад, шуъбаи дахлдор тамоми шароитро пурра омӯхта, камбудҳои дар ҳуҷҷатҳо ҷойдоштаро бартараф намуда, дархостро ба шӯроҳои экспертии (минбаъд – ШЭ) самти дахлдори илм ирсол менамояд. Баъди дарёфти хулосаи мусбати ШЭ масъалаи таъсиси ШД ба ҷаласаи Раёсати ҚОА бароварда шуда, мавриди муҳокима қарор мегирад. Дар сурати дастгирӣ ёфтани дархост аз ҷониби Раёсат таъсиси ШД бо протоколи Раёсат тасдиқ гардида, дар ин бора фармоиши раиси Комиссия содир мегардад ва фармоиш дар сомонии Комиссия ҷой дода мешавад. Дар сурати ба талаботу меъёрҳои муқарраргардида ҷавобгӯ набудан дархости мазкур аз тарафи шуъбаи дахлдор баргардонида мешавад.

Танҳо дар соли 2019 барои таъсиси ШД аз муассисаҳо ба Комиссия 17 дархост ворид гардида, 7 дархост қонунгардонид, 4 дархост рад ва 6 дархост дар баррасии шуъбаҳои аттестатсионии Комиссия ва ШЭ қарор дорад (ҷадвали 3). Шӯроҳои дар ин самт таъсисшуда инҳоянд:

1. 6D.KOA-050 – ШД дар назди ДАТ ба номи Шириншоҳ Шохтемур аз рӯи ихтисоси 6D080600 - Техника ва технологияи аграрӣ.

2. 6D.KOA-051 – ШД дар назди Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон аз рӯйи ихтисосҳои 6D050600 – Иқтисодиёт, 6D050900 – Молия, 6D052000 – Бизнес-мудирияти соҳибкорӣ.
3. 6D.KOA-052 – ШД дар назди ДМТ аз рӯйи ихтисоси 6D050300 – Психология.
4. 6D.KOA-053 – ШД дар назди ДМТ аз рӯйи ихтисосҳои 6D075500 – Гидрогеология ва геологияи инженерӣ ва 6D091100 – Геоэкология ва идоракунии истифодабарии табиат.
5. 6D.KOA-054 – ШД дар назди Институти ветеринарии Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисосҳои 6D120100 – Тибби байторӣ ва 6D060700 – Биология.
6. 6D.KOA-055 – ШД дар назди ДМТ аз рӯйи ихтисосҳои 6D050800 – Баҳисобгирӣ ва аудит, 6D051200 – Омор.
7. 6D.KOA-056 – ШД дар назди Донишкадаи таҳсилоти баъдидипломии кормандони соҳаи тандурустии ҚТ аз рӯйи ихтисоси 6D110100 – Тиб.

Чараёни воридшавии дархостҳои муассисаҳо дар мавриди таъсисдиҳии шӯроҳои диссертатсионӣ аз он гувоҳӣ медиҳад, ки раванди созмондиҳии шабакаи шӯроҳои диссертатсионӣ дар ҷумҳурӣ, тақрибан дар маръилаи хотимаёбӣ қарор дорад. Гуфтан мумкин аст, ки муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбии кишвар дар ин самт тамоми иқтидору имконоти мавҷудаи илмии худро сарф намудаанд. Айни ҳол, Комиссия фаъолияти худро, асосан барои такмил додани коргузорӣ, дақиқан риоя гардидани муқаррароти санадҳои меъёрии ҳуқуқии самти аттестатсияи кормандони илмии таҳассуси олий, боло бурдани сифати диссертатсияҳои ҷимояшаванда ва арзёбии аҳамияти онҳо барои рушду ривочи иқтисодиёти кишвар равона намудааст.

Таъсиси шӯроҳои экспертӣ. Дар самти илмҳои табиӣ-риёзӣ ва техникӣ то имрӯз 5 шӯроҳои экспертӣ таъсис дода шудааст. Айни ҳол шӯроҳои экспертии самти илмҳои Химия, технологияҳои химиявӣ ва металлургия, Техникӣ ва технология, Математика, механика ва информатика фаъол мебошанд. Ин шӯроҳо ба ғайр аз ҷаласаҳои алоҳида, боз ҷаласаҳои умумӣ гузаронида, то имрӯз 110 диссертатсияро барои додани дараҷаҳои илмӣ ба баррасии Раёсати Комиссия пешниҳод кардаанд.

Дар самти илмҳои тиббӣ, байторӣ, фармасевтӣ ва аграрӣ бошад, то имрӯз 3 шӯроҳои экспертӣ таъсис дода шудааст:

- Тиббӣ, тандурустӣ ва фарматсия;
- Биология ва экология;
- Кишоварзӣ ва байторӣ;

Дар ҷаласаҳои шӯроҳои экспертии самти илмҳои тиббӣ, байторӣ, фармасевтӣ ва аграрӣ 75 диссертатсия баррасӣ гардидааст. Шӯроҳои экспертии самти мазкур ба ғайр аз масъалаҳои додани дараҷаву унвонҳои илмӣ, инчунин мактубҳои баҳсталаб оид ба таъсиси шӯроҳои диссертатсионӣ, лоиҳаи феҳристи ихтисосҳои илмӣ барои додани дараҷаи илмӣ, арзёбии маҷаллаҳои тақризшаванда, додани иҷозат барои ташкили шӯроҳои ҷимояи якдафъаина баррасӣ намудаанд ва барои тасдиқ ба Раёсати Комиссия пешниҳод гардидаанд. То имрӯз, асосан шӯроҳои экспертии самти илмҳои Тиббӣ, тандурустӣ ва фарматсия бештар фаъол мебошад.

Дар самти илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ бошад, то имрӯз 7 шӯроҳои экспертӣ таъсис дода шуда, дар онҳо 189 диссертатсия баррасӣ ва арзёбӣ шудааст. Шӯроҳои экспертии

самтҳои илмҳои – Таҳсилот, Ҳуқуқшиносӣ, Таърих, мардумшиносӣ ва бостоншиносӣ, Иқтисодиёт ва соҳибкорӣ, Забоншиносӣ, адабиётшиносӣ ва тарҷумонӣ, Фалсафа, сотсиология ва сиёсатшиносӣ ва самти Санъат ва варзиш хеле хуб фаъолият карда истодаанд. Масъалаи таъсиси шӯрои экспертӣ дар самти илмҳои Ҳарбӣ ва амниятӣ бинобар сабаби дар ҷумҳурӣ набудани докторону номзадҳои илм дар ин соҳаҳо алҳол ғайриимкон мебошад.

Лозим ба ёдоварист, ки шӯроҳои экспертии назди Комиссия дар экспертиза ва баҳодихии диссертатсияҳо хеле серталаб ва ҷиддӣ мебошанд. Ин аст, ки то имрӯз 25 диссертатсия аз экспертиза нагузашт ва дархости шӯроҳои диссертатсионии дахлдор оид ба додани дараҷаҳои илмӣ аз тарафи Раёсати Комиссия рад карда шуд.

Тибқи Низомномаи Комиссия бояд тамоми фаъолияти ШД ва ШЭ аз ҷониби Комиссия маблағгузорӣ карда шавад, аммо бинобар ба ин мақсад аз буҷети давлатӣ ҷудо нашудани маблағ, ин иқдом амалӣ намегардад. Дар доираи имконияти молиявии Комиссия ба котибони илмӣ шӯроҳои экспертӣ барои ҳар як ҷаласа ва ба ҳар як эксперт барои экспертизаи диссертатсияҳо (докторӣ – 350 сомонӣ ва номзадӣ – 250 сомонӣ) маблағ пардохт карда мешавад.

Ҳимояи диссертатсияҳо, дарёфти унвонҳои илмӣ, баробарарзишии ҳуҷҷатҳо. Натиҷаҳои фаъолияти шуъбаҳои аттестатсионии Комиссия, шӯроҳои диссертатсионӣ, шӯроҳои экспертӣ ва Раёсати Комиссия дар самтҳои ҳимояи диссертатсияҳо, дарёфти унвонҳои илмӣ, баробарарзишии (нострификатсияи) дипломҳо ва шаҳодатномаҳои илмӣ дар давлатҳои хориҷӣ бадастовардашуда ва аттестатсияи такрорӣ соҳибони онҳо дар шакли ҷадвал пешниҳод гардидаанд.

Тавре, ки аз ҷадвали 2 дида мешавад, то кунун аз теъдоди диссертатсияҳои дар шӯроҳои диссертатсионии кишвар ҳимояшуда ба Комиссия 587 парвандаи аттестатсионӣ ворид гардидааст. Пас аз омӯзиши парвандаҳои мазкур дар шуъбаҳои аттестатсионӣ ва арзёбии онҳо аз тарафи шӯроҳои экспертии назди Комиссия, дар Раёсати Комиссия 374 парвандаи аттестатсионӣ тасдиқ гардида, 25 парванда рад карда шудааст.

Аз 374 парвандаи аттестатсионии тасдиқгардида 29 парванда ба довталабони дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илм, 340 парванда ба довталабони дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм ва 5 парвандаи аттестатсионӣ ба довталабони дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос тааллуқ доранд. Ҳимояи диссертатсияҳои аввалини вобаста ба дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз он дарак медиҳад, ки дар ҷумҳурӣ раванди ҳимояи диссертатсияҳои мутахассисони типӣ нав дар соҳаҳои гуногуни илм ба пуррагӣ оғоз гардидааст ва минбаъд шумораи диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) рӯ ба афзоиш ниҳода, шумораи диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ анъанавии доктори илм ва номзади илм, баръакс, коҳиш меёбад.

Чадвали 2. – Таҳлили оморӣ фаъолияти КОА аз ибтидо то 31.12.19

Самт	Комиссия дар умум				Шуъбаҳои аттестатсионӣ											
					Табиӣ-риёзӣ ва техникӣ				Ҷамъиятӣ-гуманитарӣ				Тиббӣ, байторӣ, фарматсевтӣ ва аграрӣ			
Диссертатсияҳои химояшуда	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ
Тасдиқ шуд	374	5	29	340	110	0	8	102	189	4	15	170	75	1	6	68
Рад карда шуд	25	0	2	23	9	0	1	8	14	0	1	13	2	0	0	2
Дар омӯзиш аст	188	6	6	176	34	2	1	31	131	4	3	124	23	0	2	21
Ворид шуд	587	11	37	539	153	2	10	141	334	8	19	307	100	1	8	91
Коркарди иловагӣ	22	0	0	22	10	0	0	10	3	0	0	3	9	0	0	9
Унвони илмӣ	Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент		Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент		Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент		Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент	
Тасдиқ шуд	274	30	244		77	7	70		165	18	147		32	5	27	
Рад карда шуд	32	7	25		4	1	3		23	6	17		5	0	5	
Дар омӯзиш аст	47	6	41		2	1	1		42	4	38		3	1	2	
Дархост	353	43	310		83	9	74		230	28	202		40	6	34	
Коркарди иловагӣ	0	0	0		68	3	65		0	0	0		1	0	1	
Баробарарзишӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ
Тасдиқ шуд	37	5	9	23	21	1	5	15	13	4	3	6	3	0	1	2
Рад карда шуд	2	1	1	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0
Дар омӯзиш аст	2	0	0	2	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Дархост	41	6	10	25	22	1	5	16	16	5	4	7	3	0	1	2
Коркарди иловагӣ	15	0	0	0	15	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0
Аттестатсияи такрорӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ
Тасдиқ шуд	4	1	0	3	4	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0
Рад карда шуд	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дар омӯзиш аст	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Дархост	5	1	0	4	5	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Коркарди иловагӣ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Аз теъдоди умумии диссертатсияҳои ба Комиссия воридшуда 188 диссертатсия дар омӯзиши экспертони шуъбаҳо ва шӯроҳои экспертӣ қарор доранд. Нишондиҳандаҳои аттестатсионӣ аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки дар самти илмҳои тиббӣ, байторӣ, фарматсевтӣ ва аграрӣ химояи диссертатсияҳоро ҷоннок қардан лозим аст.

Дар ҳолати то 31 декабри соли 2019 дар ШД ватанӣ 5 нафар шаҳрвандони хориҷӣ (дар самти илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ - 2 нафар ва илмҳои табиӣ, риёзӣ ва техникӣ - 3 нафар, 5 нафар хизматчиёни давлатии сатҳҳои гуногун (вазир, ҷонишини вазир ва ғайра), 47 нафар кормандони муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва 102 нафар омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ диссертатсия химоя намудаанд.

Вобаста ба дарёфти унвонҳои илмӣ бошад, аз ибтидо то имрӯз ба Комиссия аз тарафи муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ ҳамагӣ 353 дархост, аз ҷумла 43 дархост барои дарёфти унвони илмии профессор ворид шудааст, ки аз онҳо 274 дархост қонеъ, 32 дархост рад ва 47 дархост дар ҳолати омӯзиш қарор дорад. Бояд қайд намуд, ки гарчанде дар ин самт натиҷаҳои муассисаҳо чандон назаррас набошанд ҳам, вале сифати пешниҳодҳо ва натиҷаҳои илмиву методии довталабон зина ба зина беҳтар шуда истодааст. Умуман, бастаи ҳамаи ҳуҷҷатҳои ба Комиссия воридшаванда, тадриҷан ба як низоми муайян ворид мешавад.

Айнан ҳамин тавр, дар самти баробарарзиши (нострификатсия) дипломҳо ва шаҳодатномаҳои илмии дар давлатҳои хориҷӣ бадастовардашуда ва аттестатсияи такрорӣ соҳибони онҳо низ корҳо ба як низоми муайян даромада истодааст. То кунун барои нострификатсияи ҳуҷҷатҳо ба Комиссия 41 дархост ворид гардида, 37 дархост, ки мутобиқи талабот мураттаб гардидааст, тасдиқ, 2 дархост рад ва 2 дархост дар омӯзиш қарор дорад.

Барои аз аттестатсияи такрорӣ гузаронидани соҳибони дипломҳои дараҷаҳои илмии дар давлатҳои хориҷӣ бадастовардашуда, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон бо онҳо дар хусуси эътирофи баробарарзиши ин гуна ҳуҷҷатҳо созишнома ба имзо нарасонидааст, ба шӯбаи аттестатсионии илмҳои табиӣ-риёзӣ ва техникаи Комиссия ҳамагӣ 5 дархост (PhD) ворид гардидааст. Аз ин миқдор 4 дархост тасдиқ ва 1 дархост дар омӯзиш қарор дорад.

Аз тарафи шӯбаҳои аттестатсионии Комиссия зиёда аз 160 шиносномаи ихтисосҳои илмӣ таҳия шуда, бо қарори Раёсати Комиссия тасдиқ карда шудаанд, ки барои фаъолияти пурмаҳсули ШД мусоидат хоҳанд намуд.

Дар ҷадвали 3 фаъолияти Комиссия танҳо дар соли ҳисоботи 2019 инъикос ёфтааст. Тавре дида мешавад, дар ин давра аз теъдоди диссертатсияҳои ҷимояшуда ба Комиссия 416 парвандаи аттестатсионӣ ворид гардида, 219 парванда тасдиқ ва 15 парванда рад карда шудааст. Аз 219 парвандаи тасдиқгардида 12 парванда ба довталабони дараҷаи илмии доктори илм, 202 парванда ба номзади илм ва 5 парвандаи аттестатсионӣ ба довталабони доктори фалсафа (PhD) тааллуқ доранд.

Ҷадвали 3. – Таҳлили омории фаъолияти ҚОА дар соли 2019

Таҳлили омории фаъолияти ҚОА аз 01.01.2019 то 31.12.2019																
Шӯрои диссертатсионӣ	Комиссия		Тамлиди ШД		Шуъбаҳои аттестатсионӣ											
					Табий-риёзӣ ва техникӣ				Ҷамъияти-гуманитарӣ				Тиббӣ, байторӣ, фарматсевтӣ ва аграрӣ			
					Таъсис		Тамдид		Таъсис		Тамдид		Таъсис		Тамдид	
Амал мекунад	7		15		2		3		3		9		2		3	
Рад карда шуд	4		0		0		0		0		0		4		0	
Дар баррасӣ	6		4		0		2		4		1		2		1	
Дархост	17		19		2		5		7		10		8		4	
Диссертатсияи химояшуда	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ
Тасдиқ шуд	219	5	12	202	52	0	1	51	111	4	7	100	56	1	4	51
Рад карда шуд	15	0	2	13	6	0	1	5	9	0	1	8	0	0	0	0
Дар баррасӣ	178	6	6	170	33	2	1	30	122	4	3	119	23	0	2	21
Ворид шуд	416	11	20	385	91	2	3	86	246	8	11	227	79	1	6	72
Унвони илмӣ	Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент	Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент	Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент	Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент	Ҳамагӣ	Профессор	Дотсент	
Тасдиқ шуд	156	16	140	38	2	36	93	9	84	25	5	20				
Рад карда шуд	21	7	14	2	1	1	18	6	12	1	0	1				
Дар омӯзиш	53	6	47	6	1	5	44	4	40	3	1	2				
Дархост	230	29	201	46	4	42	155	19	136	29	6	23				
Баробарарзишӣ (нострификат.)	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ
Тасдиқ шуд	8	0	2	6	2	0	0	2	3	0	1	2	3	0	1	2
Рад карда шуд	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дар омӯзиш	2	0	0	2	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Дархост	10	0	2	8	3	0	0	3	4	0	1	3	3	0	1	2
Аттестатсияи такрорӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ	Ҳамагӣ	PhD	Докторӣ	Номзадӣ
Тасдиқ шуд	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Рад карда шуд	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дар омӯзиш	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Дархост	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Натиҷаҳои ҷамъбасти фаъолияти ШД ва ШЭ. Умуман, фаъолияти Комиссияи олии аттестатсиониро дар тамоми самтҳои зикршуда, махсусан дар самти фаъолияти ШД ва ШЭ мусбат арзёбӣ кардан мумкин аст.

Ҷамъбаст ва натиҷагирии фаъолияти ШД ва ШЭ дар соли 2018 дар маҷлиси солонаи Комиссия, ки 26 январи соли 2019 баргузор гардида буд, бо иштироки васеи раисон, котибони ШД, ШЭ, ректорон, котибони илмии муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, директорону котибони илмии институтҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, инчунин иштироки намоёндаи Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди муҳокимаи ҷиддӣ қарор дода шуд. Дар рафти ҷаласаи ҷамъбастӣ бештар аз камбудихо ва норасоихо дар фаъолияти ШД, сифати пасти баъзе диссертатсияҳо кушоду равшан изҳори ақида гардида, роҳҳои бартараф кардани камбудихо нишон дода шуда буд.

Тасмим гирифта шуд, ки ҳар семоҳа бо котибони илмии ШД, ШЭ ва шӯроҳои олимон аз тарафи Комиссия семинарҳои омӯзишӣ доир карда шавад. Инчунин қарор карда шуд, ки ҳамасола бояд ШД доир ба фаъолияти худ ба Комиссия гузориши муфассал пешниҳод намоянд, ки он аз тарафи Комиссия ҷамъҷониба мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор дода мешавад ва доир ба камбудию нуқсонҳои мавҷуда дар фаъолияти ШД ба унвони муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбӣ номаҳои расмӣ ирсол мегардад.

Роҳандозии семинарҳои машваратӣ аз моҳи апрели соли ҷорӣ оғоз гардид. Ҷунончи, 11 апрели соли 2019 семинар-машварати омӯзишӣ бо иштироки котибони илмии шӯроҳои диссертатсионӣ, 7 май ҳамин гуна семинар-машварат бо иштироки раисон ва котибони илмии шӯроҳои экспертӣ ва 22 май бо ширкати котибони илмии шӯроҳои олимони донишгоҳу донишкадаҳо ва муассисаҳои илмии ҷумҳурӣ доир карда шуд, ки масъалаҳои дар онҳо матраҳшуда аз тарафи иштирокчиён хеле хуб пазируфта шуданд.

Вобаста ба эродҳои Роҳбари давлат дар ҷаласаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 апрели соли 2019 роҷеъ ба фаъолияти шӯроҳои диссертатсионӣ рӯзи 7 майи соли 2019 дар толори Комиссия бо иштироки Ёрдамчи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа Раҳмонзода А.А, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Нуриддин Саид, президенти Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон Фарҳод Раҳимӣ бо раисони шӯроҳои экспертӣ ҷаласаи корӣ ва 14 майи соли 2019 дар толори Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ширкати роҳбарияти муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбии кишвар, раисон ва котибони илмии ҳамаи шӯроҳои диссертатсионии дар ҷумҳурӣ амалкунанда ҷаласаи васеъ доир гардид, ки дар онҳо тамоми паҳлуҳои фаъолияти ин шӯроҳо мавриди муҳокима ва арзёбӣ қарор дода шуд.

Ҷамчунин, семинари ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Ҷамъбасти илм ва истеҳсолот», ки 21 сентябри соли ҷорӣ бо иштироки муовини Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон Азим Иброҳим дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон баргузор гардид, барои кормандони илму маорифи кишвар як ҷаласаи муфид ва хотирмон буд. Дар семинари мазкур, ки дар он ба ғайр аз кормандони Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин раисони шӯроҳои диссертатсионӣ, кормандони Вазорати маориф ва илми ҚТ, Академияи илмҳои ҚТ, академияҳои соҳавӣ ва олимони маъруфи кишвар иштирок доштанд, дар қатори дигар масъалаҳои ҳалталаб ба масъалаи сифати диссертатсияҳои дар шӯроҳои диссертатсионии ватанӣ ва хориҷӣ ҷимояшаванда диққати махсус дода шуд ва аз ҷониби иштирокчиёни семинар пешниҳодҳои мувофиқ ироа гардид.

Коркард ва таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунандаи фаъолияти Комиссия. Лозим ба ёдоварист, ки тибқи дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Комиссия то имрӯз таҳлил ва омӯзиши таҷрибаи пешрафтаи ҷаҳонӣ ва вазъи соҳаро идома дода, ҷиҳати рушди минбаъдаи соҳа ва такмилу ба талабот мувофиқ намудан, инчунин мушаххассозии ҳуқуқу вазифаҳо ва ваколатҳои Комиссия дар самти аттестатсияи кадрҳои илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олии ба якҷанд санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, аз ҷумла Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 18 март соли 2015, № 1197 «Дар бораи фаъолияти илмӣ ва сиёсати давлатӣ оид ба илму техника» тағйиру иловаҳоро барои баррасӣ манзур намуд, ки дар раёсатҳои дахлдори Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлилу баррасии ҳамаҷониба қарор гирифта, 30 апрели соли равон дар ҷаласаи Раёсати Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳокима гардид ва 7 июн бошад, дар ҷаласаи Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии лоиҳаи мазкур баҳои мусбат гирифта, пурра дастгирӣ ёфт.

Дар ин замина, аз ҷониби Комиссия Низомномаи Комиссия низ мавриди такмил қарор дода шуда, лоиҳаи Низомномаи мазкур дар таҳрири нав омода гардид ва дар лоиҳа барои роҳандозии фаъолияти муназзами амалии Комиссия сохтори он мавриди таҷдиди назар қарор гирифт. Ҳамзамон, бинобар ба миён омадани зарурати бастҳои иловагии корӣ, Комиссия ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дархост мурочиат намуда, бо ризоияти Ҳукумат ва дар мувофиқа бо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба 5 басти кории иловагӣ соҳиб гардид.

Таҷрибаи кори сесолаи Комиссия нишон дод, ки санадҳои муҳими меъёрии мавҷуда, аз қабили Низомномаи намунавӣ оид ба шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор) низ аз камбудихо орий нестанд ва ниёз ба такмил доранд. Аз ин рӯ, Комиссия ба ҳамаи муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва муассисаҳои илмӣ кишвар ҷиҳати такмил ва пешниҳод намудани тағйиру иловаҳо ба санадҳои зикршуда бо мактуби расмӣ мурочиат намуда, таклифу пешниҳодҳои лозимаро дарёфт кардааст ва корҳо дар ин самт ҳадафмандона идома доранд.

Ҷараёни иҷрои созишномаҳои байналмилалӣ. Яке аз самтҳои асосии фаъолияти Комиссияро роҳандозии ҳамкориҳои мутақобилан судманд бо ҳамтоёни хориҷӣ ташкил медиҳад. То имрӯз, Комиссия робитаҳои берунии худро бо комиссияҳои аттестатсионии ду кишвар – Ҷумҳурии Беларус ва Ҷумҳурии Қирғизистон самаранок ба роҳ мондааст.

Дар доираи робитаҳои байни комиссияҳои олии аттестатсионии Тоҷикистону Ҷумҳурии Беларус бо мақсади омӯзиши таҷрибаи кории Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Беларус сафари раиси Комиссия А.Ш. Розикзода ба шаҳри Минск ба вуқӯъ пайваст, ки натиҷаҳои он имрӯз дар фаъолияти Комиссия истифода мешавад.

Дар рафти сафар маълум гардид, ки таҷрибаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Беларус дар самти назорати фаъолияти шӯроҳои диссертатсионӣ, шӯроҳои экспертӣ, истифодаи барномаи компютери антиплагиат, додани дараҷа ва унвонҳои илмӣ, маҳрум сохтан аз дараҷа ва унвонҳои илмӣ ва инчунин тартиби ба корҳои илмӣ машғул шудани хизматчиёни давлатӣ хеле ҷолиб будааст ва истифодаи он барои пешрафти минбаъдаи фаъолияти Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз манфиат холӣ нахоҳад буд.

Вобаста ба таҷрибаи Ҷумҳурии Беларус ва баъзе кишварҳои дигар Комиссия пешниҳод мекунад, ки минбаъд хизматчиёни давлатӣ, бахусус роҳбарони сатҳи баланди ниҳодҳои давлатӣ ба навиштани ҳимояи диссертатсияҳо танҳо бо иҷозати бевоситаи Роҳбари олии кишвар иқдом намоянд.

Комиссия чихати иҷроӣ бандҳои 8.5 ва 8.6 Нақшаи чорабиниҳои Протоколи ҷаласаи 16-уми Комиссияи байниҳукумати Тоҷикистон Қирғизистон «Оид ба ҳамкориҳо дар соҳаи илм ва маориф» корҳои зеринро ба сомон расонидааст.

Якум, масъалаи табодули мунтазами таҷрибаи кории сохторҳои аттестатсионии тарафҳо вобаста ба тайёр кардан ва аз аттестатсияи давлатӣ гузаронидани кадрҳои илмӣ ва илмию техникий дараҷаи олий (банди 8.5) то имрӯз танҳо тавассути муқотиботи расмӣ ва почтаи электронӣ ба роҳ монда шуда, масъалаҳои марбут бо усули «пурсиш ва ҷавоб гирифтани» ҳаллу фасл карда мешаванд.

Аз дидгоҳи Комиссия танҳо бо ин усул ба роҳ мондани ҳалли масъалаҳо кофӣ нест ва агар кормандони комиссияҳои тарафҳо бевосита ба ҷойҳо рафта, таҷрибаи кории ҳамдигарро меомӯхтанд, натиҷаи он боз ҳам самараноктар мебуд.

Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Қирғизистон ба таври мунтазам ба Комиссияи ҚТ бо мактубҳои расмӣ дар хусуси расонидани дипломҳои дараҷаҳои илмӣ шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар шӯроҳои диссертатсионии Ҷумҳурии Қирғизистон ҳимоя кардаанд, муроҷиат менамояд ва мувофиқан посух мегирад.

Дуюм, масъалаи «муҳайё сохтани шароит ва таъмин намудани рушди шабакаи шӯроҳои диссертатсионии байнидавлатӣ аз рӯйи самтҳои гуногуни илмӣ» (банди 8.6) беҳбудиро меҷӯяд. То имрӯз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 3 шӯроҳои диссертатсионии ба ном «байнидавлатии» Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Қирғизистон амал менамояд, ки бе мувофиқа бо Комиссия таъсис дода шудаанд. Дар таъсисдиҳии ин гуна шӯроҳо, ки бояд бо розигии комиссияҳои олии аттестатсионии тарафҳо ба роҳ монда шавад, ҳатман бояд мубрам будан ва теъдоди зарурии кадрҳои дорои таҳассуси олии соҳаи мушаххаси илмӣ тарафҳо ба ҳисоб гирифта шавад. Бинобар он, вобаста ба иҷроӣ банди 8.6 Протокол Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳоло вазифаи худро танҳо дар нострификатсия (баробарарзиш) қунондани дипломҳои мебинанд, ки онҳо аз тарафи Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Қирғизистон дода шудаанд. То имрӯз зиёда аз 40 дипломи докторони илм ва номзадҳои илм аз нострификатсия гузаронида шудааст, ки соҳибони онҳо диссертатсияҳои худро дар шӯроҳои диссертатсионии Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Қирғизистон ҳимоя кардаанд.

Комиссия дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва академияҳои соҳавии кишвар чихати иҷроӣ муқаррароти банди 21 нақшаи чорабиниҳо аз рӯйи натиҷаҳои сафари давлатии Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон Шавкат Мирзиёев ба Ҷумҳурии Тоҷикистон (9-10 марти соли 2018, Душанбе) дар хусуси «Густариши ҳамкориҳо байни муассисаҳои таҳсилоти олий ва академияҳои соҳавии ду кишвар, оморасозии кадрҳои илмӣ ва илмӣ-техникӣ, табодули сафарҳои пажӯҳишгарон, мутахассисон ва донишҷӯён, инчунин мубодилаи маълумот оид ба эътирофи мутақобилаи санадҳо доир ба таҳассус ва унвонҳои илмӣ» пайваста кор мебарад ва дар ин самт баъзе корҳоро ба сомон расонидааст.

Масалан, Комиссия ба нақша гирифтааст, ки бо розигӣ ва дастури Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии

Ўзбекистон робитаҳои касбӣ барқарор намояд ва дар самти дар шӯроҳои диссертатсионии харду кишвар аз рӯйи ихтисосҳои нодир омода намудани кадрҳои дорои дараҷаҳои илмӣ ва нострификатсия (баробарарзиш) намудани дипломҳои дараҷаҳои илмиву шаҳодатномаҳои унвонҳои илмии байниҳамдигарӣ лоиҳаи шартномаи байнидавлатиро омода созад.

Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоми созишномаҳои байнидавлатӣ ва байналмилалии ин самтро, ки Ҷумҳурии Тоҷикистон бастааст ва ё онҳоро эътироф намудааст, ба роҳбарӣ мегирад. Дар доираи ин созишномаҳо Комиссия бо КОА Ҷумҳурии Беларус, Федератсияи Россия, ҷумҳуриҳои Қирғизистону Ўзбекистон ҳамкорӣ дорад ва ҳамеша бо онҳо дар иртибот аст. Хусусан, бо КОА Ҷумҳурии Беларус ва Ҷумҳурии Қирғизистон ҳамкориҳои доимӣ ва судманд ба роҳ монда шудааст. Бо КОА Ҷумҳурии Қирғизистон шартномаи ҳамкориҳои дугарафа низ расман ба имзо расидааст.

Фаъолияти машваратӣ-тарғиботӣ ва ҷобачогузориҳои кадрҳо. Дар Комиссия рӯзи қабули шахрвандон оид ба масъалаҳои марбут ба аттестатсияи кормандони илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олий аз тарафи раиси Комиссия, муовини раис, котиби илмӣ ва мудирони шӯбаҳои аттестатсионии Комиссия муқаррар карда шудааст, ки шахрвандон тибқи он ҳамарӯза қабул карда шуда, ба саволҳои худ ҷавобҳои мушаххас мегиранд. Таҷриба нишон дод, ки қабули мунтазами корафтаҳо ба қору фаъолияти муназзами Комиссия халал ворид менамояд. Воридшавии дарқору нодарқори довталабон боиси он гардида истодааст, ки дар фаъолияти Комиссия монеаҳои сунъӣ эҷод шуда, хоҳишу илтимосҳои бечо меафзояд. Беҳтар мебуд, агар мисли таҷрибаи давлатҳои дигар вуруди шахсиятҳои бегона ва довталабон ба бинои Комиссия қатъиян манъ карда шуда, қабул аз ҷониби роҳбарият моҳе як маротиба тибқи рӯйхат ба роҳ монда шавад.

Фаъолияти Комиссия дар саҳифаҳои матбуоти даврӣ ва расонаҳои хабарии ҷумҳуриявӣ низ мавриди таҳлил ва инъикоси амиқ қарор дода шуда, пешкаши омма гардонида шудааст. Масалан, мақолаи раиси Комиссия, А.Ш. Розикзода дар рӯзномаи «Минбари халқ» дар мавзӯи «Сатҳу сифати диссертатсияҳо беҳбудӣ меҳаҷад» (аз 3 июли соли 2019, № 27), рӯзномаи «Народная газета» «В науке нет места случайным людям» (аз 8 майи соли 2019, № 20), дар Бюллетени КОА «Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва талабот ба сатҳу сифати рисолаҳои илмӣ(диссертатсия)» (соли 2019, №2-3 саҳ.6-22) ба нашр расида, ҳамчунин сармуҳарири рӯзномаи «Минбари халқ» Бахтиёри Ҳамдам бо раиси Комиссия таҳти унвони «Бояд илм ба ҷаҳолат пирӯз бошад» (7 ноябри соли 2019, №45) муҳоварае ба таъб расонид, ки дар онҳо фаъолияти Комиссия, бурду боҳт мушкилиҳо ва сатҳу сифати диссертатсияҳо ва ғайра инъикос гардиданд.

Мувофиқи ҷадвали басти вазифавии кормандон дар соли 2019 барои Комиссия 39 воҳиди корӣ пешбинӣ шудааст, ки аз онҳо 30 нафар – кормандони асосӣ ва 9 нафар – ҳайати хизматрасон мебошанд.

Аз тарафи шӯбаи умумӣ дар рӯзномаҳои «Ҷумҳурият» ва «Садои мардум» барои ишғоли вазифаҳои ҳолий озмун эълон шуда буд. Мутаассифона, барои ишғоли вазифаҳои ҳолий ба Комиссия ягон ҳуҷҷат ворид нагардид. Алҳол аз 30 воҳиди кории кормандони асосӣ 18 воҳиди корӣ пурра гардидааст ва 12 воҳиди кории дигар ҳолий боқӣ мондааст, ки аз ин ҳисоб 3 воҳиди корӣ ба шӯбаи аттестатсионии илмҳои табиӣ-риёзӣ ва техникаӣ, 3 воҳиди корӣ ба шӯбаи аттестатсионии илмҳои тиббӣ, байторӣ, фарматсевтӣ ва аграрӣ, 3

воҳиди корӣ ба шуъбаи аттестатсионии илмҳои ҷамъиятӣ-гуманитарӣ ва 3 воҳиди корӣ ба шуъбаи ташкилӣ, молиявӣ ва ҳуқуқ дахл дорад. Дар Комиссия 10 нафар корманди дараҷаи илмидошта кор мекунанд, ки аз онҳо 4 нафарашон доктори илм ва 6 нафарашон номзади илм мебошанд.

Мукотибот ва муросилот. Дар давраи ҳисоботӣ аз тарафи Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муассисаҳои илмӣ, таҳсилотӣ ва ташкилоту корхонаҳо ба Комиссия 1349 мактубу санадҳои гуногун ворид гардида, ба қайд гирифта шудааст. Аз ин теъдод 40 мактуб аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Роҳбари Дастгоҳи иҷроияи Президенти ҶТ ва дигар зерсохторҳои ҳукуматӣ ворид гардидааст. Инчунин, 439 парвандаи аттестатсионӣ барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ, 209 парвандаи аттестатсионӣ барои дарёфти унвонҳои илмӣ, 13 парвандаи аттестатсионӣ барои эътироф ва баробарарзиши ҳуҷжатҳои тасдиқкунандаи дараҷа ва унвонҳои илмӣ дар давлатҳои хориҷӣ бадастовардашуда ба қайд гирифта шудаанд.

Аз тарафи Комиссия ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон, Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар муассисаву ташкилотҳои дохил ва хориҷи кишвар 396 мактубу пешниҳодҳо ирсол гардидааст. Аз ин шумора 13 мактуб ба Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон рост меояд.

Дар давраи ҳисоботӣ 359 фармоиш таҳия ва ба расмият дароварда шудааст, ки аз онҳо 292 фармоиш оид ба фаъолияти асосӣ ва 67 фармоиш оид ба ҳайати шахсӣ мебошад.

Дар соли ҳисоботӣ ба 156 нафар шаходатномаи унвони илмӣ дода шудааст, ки аз онҳо 16 нафарашон ба унвони илмӣ профессор мушарраф гардидаанд. Аз 219 нафари дипломи дараҷаи илмигирифа бошад, 12 нафарашон ба гирифтани дараҷаи илмӣ доктори илм ноил гаштаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ дар назди раиси Комиссия 30 ҷаласаи назоратӣ гузаронида шудааст, ки дар онҳо масъалаҳои ҷорӣ фаъолияти Комиссия муҳокима шудаанд.

Оид ба вазъи молиявӣ ва корҳои таъмирию тармимӣ. Дар соли 2019 аз ҳисоби бучети ҷумҳуриявӣ мувофиқи «Сметаи даромад ва хароҷот барои соли 2019 ба Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон» 1201102 (як миллиону дусаду як ҳазору яксаду ду) сомонӣ ҷудо гардидааст. Аз ин маблағ 1041041 (як миллиону чилу як ҳазору чилу як) сомонӣ барои музди меҳнати кормандон, хариди таҷҳизоти техникӣ, маводи канселярӣ, пардохтҳои коммуналӣ, алоқа, таъмири ҷорӣ ва пешбурди соҳа хароҷот шудааст, ки 86,7% нақшаи нӯҳмоҳаро ташкил медиҳад.

Аз тарафи Комиссия дар соли 2019 барои 286 хулосаи экспертии парвандаҳои аттестатсионӣ ба экспертҳои ШЭ маблағи 91550 (наваду як ҳазору панҷсаду панҷоҳ) сомонӣ музди кор пардохт шудааст.

Мувофиқи нархномаи хизматрасониҳои давлатии пулакии Комиссия ба суратҳисоби махсуси он дар соли ҷорӣ 388536 (сесаду ҳаштоду ҳашт ҳазору панҷсаду сию шаш) сомонӣ ворид гардидааст, ки 281095 (дусаду ҳаштоду як ҳазору наваду панҷ) сомонии он барои мустақкам намудани базаи моддию техникӣ, ҳавасмандгардонии кормандон ва пардохтҳои ҳатмӣ хароҷот шудааст. Барзиёдии даромад ва трансфертҳои асосии дохилӣ ба ташкилотҳои давлатии молиявӣ хароҷот шудааст, ки дар яққоягӣ 72,3% -ро ташкил медиҳад.

Дар давраи ҳисоботӣ анбор ва ду бинои муассиса, ки хеле фарсудаю корношоям гашта буданд, пурра бозсозӣ шуда, ба ҷойи қорӣ кормандон ва толори маҷлисгоҳ таъдил

ёфтанд, фарши хавлии бино бо сафолаки ороишӣ (мозайка) пӯшонида шуда, деворҳои берун аз нав рангу бор карда шуд.

Оид ба мушкилиҳои ҷойдошта. Бояд тазаккур дод, ки дар баробари фаъолияти шӯроҳои диссертатсионии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар дохили кишвар шӯроҳои диссертатсионии комиссияҳои олии аттестатсионии Федератсияи Россия ва Ҷумҳурии Қирғизистон фаъолият карда, дар якҷоягӣ 3 шабакаи мустақили низоми аттестатсияи кадрҳои илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олии мамалакатро ташкил додаанд. Тавре, ки дар боло қайд гардид, имрӯз дар ҷумҳурӣ дар баробари фаъолияти 54 шӯроҳои диссертатсионии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳамчунин 17 шӯроҳои диссертатсионии комиссияҳои олии аттестатсионии Федератсияи Россия фаъолият карда истодаанд. Тибқи маълумоти охири Комиссияи олии аттестатсионии Ҷумҳурии Қирғизистон бо сабабҳои гуногун фаъолияти се шӯроҳои диссертатсионии худро дар Тоҷикистон дар самти илмҳои дақиқ қатъ намуд.

Вобаста ба фаъолияти шӯроҳои диссертатсионии хориҷии дар дохили кишвар амалкунанда бояд гуфт, ки онҳо бечунучаро ба самаранокии фаъолияти Комиссия ва танзими раванди ҳимояи диссертатсияҳои дар мамлакат иҷрошуда ҳалал эҷод менамоянд. Маҳсул ва моликияти зеҳнии мамлакат ба таври ройгон ва бебозгашт ба хориҷи ҷумҳурӣ интиқол дода мешавад. Ҳарчанд Комиссия баҳри иҷрои банди 4 Нусха аз протоколи маҷлиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24 феввали соли 2017, №2 дар бораи фаъолияти Муассисаи давлатии «Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон», иҷрои бандҳои протоколҳои маҷлисиҳои машваратии назди Ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа аз 06 марти соли 2017, №12 ва аз 09 октябри соли 2017, №16/37 ва инчунин дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунанда тамоми иқтидорҳои худро равона карда бошад ҳам, мутаассифона, дар иҷрои баъзе аз бандҳои протоколҳои мазкур, ки ҳалли онҳо ба фаъолияти дигар муассисаҳои илмии ҷумҳурӣ вобастагӣ дорад, мушкилӣ мекашад.

Масалан, дар зербанди 6, банди 2 қарори маҷлиси машваратии назди Ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 06 марти соли 2017, №12 омадааст, ки Комиссия бояд «ба диссертатсияҳои номзадӣ ва доктории дар хориҷи кишвар ҳимояшаванда ҳулоса манзур созад». Чи гуна ҳулоса манзур сохтан мумкин аст, ки Комиссия, ҳатто дар бораи диссертатсияҳои шаҳрвандони Тоҷикистон, ки дар шӯроҳои диссертатсионии ба комиссияҳои олии аттестатсионии ФР ва Ҷумҳурии Қирғизистон тааллуқдоштаи дохили кишварамон ҳеч гуна иттилоъ дар ихтиёр надорад. Ҳол он ки тибқи зербанди 5, банди 2 қарори маҷлиси машваратии назди Ёрдамчии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа аз 09 октябри соли 2017, №16/37 довталабони дараҷаҳои илмие, ки диссертатсияҳои худро дар ин гуна шӯроҳои диссертатсионӣ ҳимоя мекунанд, бояд ба Комиссия нусхаи электронии диссертатсия ва нусхаи хаттии автореферати онро, ҳатман дастрас намоянд, вале он то имрӯз иҷро намегардад.

Банди 3 қарори маҷлиси мазкур низ, ки ба ректорон ва директорони муассисаҳои таълимӣ ва илмӣ кишвар дахл дошта, онҳоро вазифадор намудааст, ки дар баробари дигар дарёфткунандагони нусхаи хатмии автореферати диссертатсияҳо ба Комиссия ҳам

нусхаи иловагии онҳоро дастрас намоянд, ин талабот ҳам, мутаассифона иҷро намегардад.

Мо ҳеҷ ҳуқуқи маънавӣ надорем, ки як қисми моликияти зеҳнии кишварамонро ба ихтиёри муассисаҳои илмии кишварҳои дигар вогузор намоем. Моро мебояд танҳо аз мавқеи истиқлолияти воқеии илмию фарҳангӣ, манфиатҳои миллӣ ва давлатӣ ва тақдири ояндаи илми ватанӣ баромад намуда, пойгоҳи илмии Комиссияи олии аттестатсионии кишвари худамонро ҳаматарафа мустаҳкам намоем. Танҳо Комиссияи миллии метавонад пуштибони манфиатҳои миллату давлат, ҳимоятгар ва тарғибгари болоравии сатҳу сифати кадрҳои илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олий ва диссертатсияҳои ҳимояшаванда бошад.

Боиси таъкид аст, ки Комиссия дар мавриди таъсис додани шӯроҳои нави диссертатсионӣ ба иҷрои талаботи зербанди 3, банди 9 протоколи маҷлиси назди Ёрдамчиини Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои рушди иҷтимоӣ ва робита бо ҷомеа аз 09 октябри соли 2017, №16/37 оид ба роҳ надодан ба такроршавии ихтисосҳо аҳамияти хосса медиҳад. Мутаассифона, дар аксари ҳолатҳо тамоми кӯшишҳои Комиссия бо амалҳои нодурусти баъзе аз муассисаҳои олии таълимиву илмии кишвар ба нокомӣ рӯ ба рӯ шуда, дар фаъолияти шӯроҳои диссертатсионии ватанӣ мушкilot эҷод мешавад.

Масалан, бо фармоиши Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия аз 29 ноябри соли 2018, №320/нк дар назди ДДОТ ба номи Садриддин Айнӣ ва ДДХ ба номи академик Бобочон Ғафуров аз рӯйи ихтисосҳои 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (самти илмҳои Педагогика) ва 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (математика, сатҳҳои таҳсилоти умумӣ ва касбӣ (самти илмҳои Педагогика) барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илм бидуни мувофиқа бо Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон шӯроҳои диссертатсионии муштаракӣ Д999.221.02 таъсис дода шудааст. Ҳол он ки аз рӯйи ҳамин ихтисосҳо дар назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон шӯроҳои диссертатсионии ватанӣ амал карда истодаанд. Таъсиси шӯроҳои диссертатсионии мазкур ба фаъолияти 7 шӯроҳои диссертатсионии ҚТ – 6D.KOA-012, 6D.KOA-027, 6D.KOA-028, 6D.KOA-035, 6D.KOA-036, 6D.KOA-045, 6D.KOA-049 халал ворид намуд. Комиссия маҷбур гардид, ки тибқи талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба шӯроҳои диссертатсионӣ ба ҳайати баъзе шӯроҳои диссертатсионии зикршуда тағйирот ворид намояд ё ҳатто фаъолияти баъзе шӯроҳоро боздорад.

Мисоли дигар. Гарчанде дар назди ҳам Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ва ҳам Академияи таҳсилоти Тоҷикистон шӯроҳои диссертатсионӣ оид ба ихтисоси Педагогика амал карда истода бошанд ҳам, вале 20 феввали соли 2018 бо фармони №222/нк Вазорати илм ва таҳсилоти олии ФР боз як шӯроҳои диссертатсионии муштаракӣ ин муассисаҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмии доктори илм ва номзади илм аз рӯйи ихтисосҳои 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (самти илмҳои Педагогика) ва 13.00.02 – Назария ва методикаи таълим ва тарбия (забони модарӣ, сатҳи таҳсилоти умумӣ ва касбӣ; забони русӣ, сатҳи таҳсилоти умумӣ ва касбӣ (самти илмҳои Педагогика) таъсис дода шудааст. Агар ба ҳайати шӯроҳои диссертатсионии мазкур ва мақолаҳои илмии чопнамудаи аъзои онҳо бо диққат назар афканем, мебинем, ки зиёда аз нисфи аъзои ин шӯро ба талаботи Низомномаи намунавии шӯроҳои диссертатсионӣ ҷавобгӯ нест. Вале боз

хам сухан дар боби он меравад, ки он замон Комиссия маҷбур шуд, ки ба ҳайати 5 шӯрои диссертатсионии ватанӣ тағйирот ворид кунад.

Имрӯз кор то ба чое расидааст, ки таъсиси ҳар як шӯрои нави диссертатсионии ин кишварҳо (ФР ва ЦҚ) ба талабот нисбат ба ҳайати шахсии шӯроҳои диссертатсионии ҚТ ҳалал эҷод намуда, Комиссияро маҷбур месозад, ки доир ба ҳайати онҳо доимо тадбирҳои иловагӣ андешад.

Бисёр чойи таассуф аст, ки роҳбарони муассисаҳои таҳсилоти олии касбии кишвар, Академияи илмҳои ҚТ (Комиссияи аттестатсионии ФР дар ҚТ) қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистонро (аз 26 ноябри соли 2016, №505) ноҳақиқат мегиранд. Мурочиату таъкидиҳои чандинқаратаи роҳбарияти Комиссия ба Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ягон натиҷаи дилхоҳ надод. Академия Комиссияро ҳамеша бовар мекунонад, ки ин шӯроҳо, ҳатман замоне барҳам меҳӯранд ва Комиссия бояд дар ҳоли ҳозир бо кори худ машғул бошад Академия бо кори худ.

Вале тибқи Низомномаи Муассисаи давлатии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз тарафи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба имзо расидааст, танҳо Комиссия дар кишвар мақоми ҷумҳуриявии ваколатдор оид ба аттестатсияи кормандони илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олий, додани дараҷаву унвонҳои илмӣ ва тасдиқунандаи баробарарзишии ҳуҷҷатҳои дар хориҷи кишвар гирифташуда эътироф гардидааст. Пас, оё метавонад дар як кишвар ду ниҳод машғули як фаъолият бошанд? Магар дар таъсис додани шӯроҳои диссертатсионӣ дар ҳуди Федератсияи Россия ё Ҷумҳурии Қирғизистон ба ҳамин гуна бесару-сомонӣ роҳ медиҳанд? Оё ягон давлати дигарро номбар кардан мумкин аст, ки дар он ҷо ба таъсис додани шӯроҳои диссертатсионӣ ниҳодҳои марбути давлатҳои хориҷӣ машғул бошанд?

Комиссия ҷонибдори он аст, ки шӯроҳои диссертатсионии ватанӣ бо истифодаи мутахассисони давлатҳои дигар танҳо аз рӯйи ихтисосҳои нодире, ки мутахассисони худӣ намерасанд, таъсис дода шаванд. Ҳамчунин, дар ҳама ҳолат, мисли дигар кишварҳои пасошӯравӣ дар таъсиси шӯроҳои диссертатсионии дохиливу байнидавлатӣ бояд Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмӣ-таҳқиқотӣ бо Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳатман дар тамос ва тавофуқ бошанд.

Албатта, мавҷудияти шӯроҳои алтернативӣ ҳам бисёр зарур аст, вале шӯроҳои диссертатсионии таъсисёфта иқтидорҳои худро дуруст ва пурра истифода карда наметавонанд. Дар ҳоли ҳозир дар ҷумҳуриӣ теъдоди довтолабони ҳимоякунандаи диссертатсия ба қадри кофӣ нест. Бинобар ин, моро зарур аст, ки аз баҳри шӯроҳои ихтисоссояшон тақроршавандаи ФР ва ЦҚ дар ҚТ бароем ва низоми аттестатсионии миллиро мустаҳкам намоем.

Бояд иқрор шуд, ки идома ёфтани ин гуна ҳолат чандон ба манфиати рушди илми кишвар набуда, агар аз як тараф, дар самти аттестатсияи кадрҳои илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олий мушкilot эҷод намуда, танзиму идораи раванди аттестатсияро душвор гардонад, аз ҷониби дигар, яқинан ба коста шудани сифати кадрҳои илмӣ ва диссертатсияҳои ҳимояшаванда оварда мерасонад. Агар солҳои 2017-2018 дар 7 шӯрои диссертатсионии самти илмҳои иқтисодии Комиссия ҳамагӣ 47 нафар ҳимоя карда бошад, пас дар 2 шӯрои диссертатсионии комиссияҳои ФР ва ЦҚ 176 нафар ҳимоя кардааст, ки ин ҳолат таҳлил ва муносибати ҷиддиро тақозо дорад. Ҳолатҳое ба мушоҳида расида истодаанд, ки баъзе диссертатсияҳои аз ШД Комиссия баргашта дар шӯроҳои

диссертациони ЦҚ ۛ ФР ҳимоя мешаванд. Бояд ҳарчи зудтар пеши роҳи ин nobасомониҳоро гирифт. Масалан, дар Ҷумҳурии Беларус ягон диссертация бе мувофиқаи Комиссияи олии аттестационӣ барои ҳимоя ба берун аз ҳудуди ҷумҳурӣ фиристода намешавад.

Имрӯз зарурати таҷдиди назар ۛ бекор намудани моддаи 7 Созишномаи байни Ҳукумати Федератсияи Россия ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Оид ба ҳамкорӣ дар соҳаи аттестатсияи кадрҳои илмӣ ва илмӣ-педагогии таҳассуси олий» аз 12 феввали соли 1997 дар хусуси мақоми ваколатдори Тоҷикистон дар ин соҳа баромад намудани Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба миён омадааст. Бояд ҳамаи муассисаҳои илмӣ ва таҳсилоти олии касбии мамлакат бо як нуктаи бисёр муҳим мувофиқ бошанд, ки дар кишвар мақоми ягонаи ваколатдор дар самти аттестатсияи кормандони илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олий танҳо Комиссияи олии аттестациони назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Бо дарназардошти мушкилоти баамаломата, такроран аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, эҳтиромона, хоҳиш карда мешавад, ки чиҳати ҳалли масъалаҳои зикршуда, тафриқаи ваколатҳои мақомоти марбута чиҳати аттестатсияи кормандони илмӣ ва илмӣ-техникии таҳассуси олий ба вазорату академияҳо ва муассисаҳои дахлдор дастур фармояд, то ки онҳо ба фаъолияти муназзами Комиссия халал ворид нанамоянд.

Минбаъд Комиссия тасмим гирифтааст, ки:

- дар фаъолияти худ шаффофияти бештари электрониро роҳандозӣ намояд;
- бе иҷозат ва пинҳонӣ ҳимоя кардани диссертатсияҳоро дар дигар мамлакатҳо барои шаҳрвандони ҷумҳурӣ пешгирӣ намояд;
- пинҳон нигоҳ доштани маҳрумкунӣ аз дараҷаҳо ва унвонҳои илмии дар дигар ҷумҳуриҳо бадастовардаи шаҳрвандони кишварро пайгирӣ намояд;
- тавассути роҳбарони муассисаҳо назорати чиддиро вобаста ба фаъолияти ШД ва серталабиро чиҳати аз рӯйи низомномаву дастурҳо омода намудани парвандаҳои аттестационӣ барои дарёфти унвонҳои илмӣ ба роҳ монад;
- дар ҳамкорӣ бо муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва таҳсилоти олии касбӣ чиҳати интиҳоби мавзӯҳои диссертационӣ вобаста ба иҷрои ҳадафҳои стратегии мамлакат чораандешӣ намояд;
- ҳолатҳои номатлуби шиносбозӣ, хешутаборчигӣ ва амалҳои коррупсионии барои илм бегонаро дар ШД пешгирӣ намояд;
- минбаъд низ барои ба кор ҷалб намудани мутахассисони соҳавии арзандаву дорои таҳассуси олий чораҷӯӣ намояд;
- бо мақсади пешгирии сохтакориҳои ШД ва корсозии диссертантҳо барои насби сервери пуриктидор чораҳои зарурӣ андешад.

Пешниҳодҳо. Комиссия барои фаъолияти минбаъдаи пурсамар пешниҳодҳои зеринро манзур менамояд:

- бозбинии сохтори Комиссия бо мақсади таъмини фаъолияти муназзами он;
- бо дарназардошти зиёд будан хавфи ба коррупсия ва дигар амалҳои ба илм бегона даст задани экспертҳо, аз чиҳати молиявӣ ҳавасманд гардонидани аъзои ШЭ;
- барои таҷрибаомӯзӣ ба давлатҳои хориҷӣ ба сафари хизматӣ фиристодани кормандони Комиссия;

- бо мақсади бо таҷҳизоти техникийи муосир таъмин намудани Комиссия, ба яке аз лоиҳаҳои сармоягузориҳои хориҷӣ шомил намудани он;
- дар доираи имконоти мавҷуда ба бинои дигар иваз намудани бинои феълӣ Комиссия, зеро он ба мазмун, мақом ва талаботи он ҷавобгӯ нест.

Бо истифода аз фурсати муносиб сипос ва қаноатмандии хешро аз дастгирии ҳамешагии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз соҳаи илму маориф баён дошта, омодагии хешро баҳри татбиқи ҳамаҷонибаи ин сиёсат ибраз мекорем.